

Як я хотів бути дитячим письменником,

а став заручником бізнесового хижацтва

Микита КАШНИЦЬКИЙ

Золотий фонд літератури, представлений письменниками різних країн та епох, не відмінняє, на думку психологів, необхідності продовжувати писати для малюків і тепер (А. І. Захаров. Попередження відхилень у поведінці дитини. – К.: «Вид-во Союз». – 2000. – С. 224; Мухіна В. С. Дитяча психологія. – М. – 2005. – С. 324). Нові часи створюють нові реалії. Допомогти дитині розібратися в нашому непростою житті, сформулювати актуальні відповіді здатна література, яка розмовляє сучасною мовою.

68

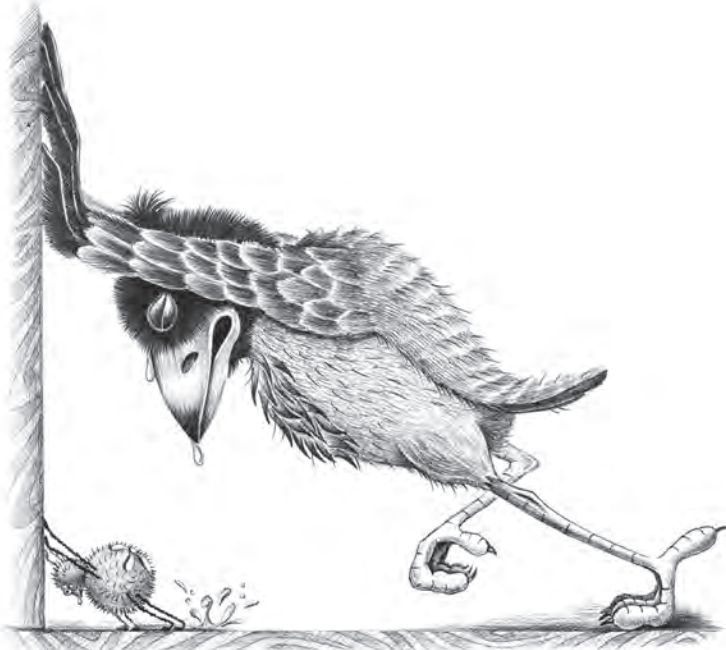
Майже цілковита відсутність сьогодні на книжковому ринку України творів сучасних вітчизняних дитячих письменників може призвести (і вже призводить) до витіснення з життя дитини книги. А місце її посідає (і вже посідає) те, що меншою мірою відповідає як інтересам особистості, так і інтересам суспільства. Крім того, позбавлена можливості читання актуальних за часом, за духом і мовою творів, дитина ризикує недоотримати важливої емоційної та духовної інформації, без якої вона не набуде повноцінного морального імунітету.

Переконавшись у неможливості відшукати на прилавках твори нових авторів, котрі працюють для згаданої читацької групи, я зробив власний посильний внесок у цю справу й написав книжку для дітей.

Рукопис «Пригод Пухнастика і В'юнка» закінчив улітку 2003 року. Книга вийшла про Україну і про пригоди двох відважних галчат, які народилися в місті Києві. Взагалі-то, писав її для сина, але мав надію, що й іншим дітям вона може сподобатися. Маститий член спілки письменників, схваливши рукопис, сказав: «Треба видавати».

На пошуки видавництва пішло більше року. Хотів випустити книгу «по-старому», тобто коштом видавця. Вибір припав на одне київське видавництво, назовемо його «М». Одразу скажу, що майже через чотири роки я видав таку книгу – але не завдяки, а всупереч «М». Окрім того, набув серйозного досвіду, маю судовий позов на чималеньку суму й непереборне бажання зруйнувати механізм, через який на творчу особистість дивляться сьогодні як на видатковий матеріал, як на чужорідну субстанцію, не здатну приносити миттєву вигоду. А тому – ніби непотрібну.

У видавництві мене відразу запевнили, що рукопис їм підходить. Обіцяли випустити книгу в найближчому майбутньому, приблиз-

но протягом одного року. І навіть висловили бажання виплатити мені авторську винагороду в розмірі 300 доларів. Щоправда, попросили за це підписати типовий договір «на видання літературного твору», який передбачав довічну відмову від усіх прав на мій твір. Я пояснив, що відмовлятися від своїх прав не хочу, але готовий дати видавництву «М» шанс першим опублікувати твір, не вимагаючи при цьому гонорару.

Запропонував свій варіант договору і на прохання головного редактора залишив у видавництві рукопис для того, щоб творчий колектив міг з ним ознайомитися.

Ознайомлення тривало понад півтора року. Наприкінці 2006-го з'ясувалося: для книги нічого не зроблено, і мій варіант договору не підписано. Єдиним правильним рішенням було б розлучитися з такими партнерами вже тоді. Але, по-перше, моя основна робота не залишала часу на пошуки нового видавця. По-друге, в «М» запевняли, що тепер робота над книгою розпочнеться по-справжньому й буде швидко завершена. А по-третє, я вже тоді зрозумів, поспілкувавшись з молодими й не дуже молодими авторами, що такий стан справ – цілковита норма в нашій країні. Більше того, багато хто дивився на мене заздрісними очима, дізнавшись, що якесь видавництво взагалі погодилося видрукувати мою книгу власним коштом.

Таким чином, я, автор-початківець, і видавнича фірма «М» продовжували співпрацювати. Невдовзі, справді, з'явилася надія, що справа зрушила з мертвої точки: мене познайомили з чудовим дитячим художником. А пізніше, в травні 2008 року, у видавництва, нарешті, дійшли руки й до підписання договору зі мною, відповідно до якого книга видавалася за гроші видавництва, а я відмовлявся від гонорару. Цей документ я підписав, але попередив: якщо прогресу не буде, договір розірву й заберу рукопис.

Чотири місяці тривала найцікавіша робота в моєму житті – консультації з художником з приводу майбутніх ілюстрацій до книжки. «Повернення на землю» відбулося на початку вересня. Спочатку мені повідомили, що «проект заморожений», а на прийомі у керівництва «М» несподівано запропонували або оплатити виконану видавництвом величезну роботу, або забути про книгу. Суму назвали адекватну – десять тисяч доларів США. Я нагадав про умови договору та почув у відповідь: «Договір не при чому, буде тільки так, як ми вам тут сказали».

За кілька днів мені зателефонували й у приватному порядку попередили: якщо я не заплачу, мою книжку

видадуть під іншим прізвиськом. М'яко кажучи, обурився тим, що відбувається. Така поведінка видавництва не вкладається в жодні мої уявлення ані про літературу, ані про бізнес на ній. Виходить, тримати автора солодкими обіцянками протягом чотирьох років потрібно було для того, аби врешті шантажувати його ж власною книгою!

Я не розірвав договір із видавництвом «М» негайно й не подав на нього до суду. Перспективи позову видавалися мені дуже сумнівними, а моєю метою найперше було побачити свій твір виданим. За підтримки того самого художника я видав «Пригоди Пухнастика і В'юнка» влітку 2010 року в іншому видавництві власним коштом, повністю контролюючи весь процес. Договір з видавництвом «М» розірвав в односторонньому порядку безпосередньо перед виходом книги у світ. Причина – систематичне порушення його умов з боку «М».

Моя книга дебютувала влітку 2010-го в Одесі на книжковому ярмарку «Зелена хвиля». Наскільки можу судити, багатьом вона сподобалася. Протягом майже року отримую відгуки з Києва та Київської області, Полтави, Одеси, Харкова, Сімферополя, Санкт-Петербурга, Мінська... Діти повідомляють, що читати книжку цікаво, запитують, коли буде продовження. «Пригоди Пухнастика і В'юнка» здобули за цей час диплом в Україні, позитивні відгуки та пропозиції з-за кордону. У цьому немає нічого дивного: будь-який новий твір має всі шанси стати бестселером там, де майже нічого нового не видається. А чому не видається, я тепер чудово розумію.

Видавництво «М» теж відреагувало на вихід мого твору. Дізнавшись про появу книги, воно подало на мене до суду, звинуватило в порушенні авторських прав, зажадало компенсації збитків, заборони на видання твору в майбутньому та цілковитої конфіскації всього тиражу. Коли я читав позовну заяву, було відчуття, що переді мною п'єса для театру абсурду.

Узагалі, у цієї історії є два аспекти. Перший – суто юридичний. Тут все просто: справа перебуває в суді, обидві сторони надали необхідні матеріали. Суд повинен визначити, хто з точки зору закону діяв правильно, а хто порушив чужі права. Природно, я впевнений у своїй правоті й за свою книгу боротимуся до кінця.

Соціальний аспект видається мені важливішим. Безглуздо казати про відкриття нових імен або про пошук нових талантів там, де процвітають такі хижацькі настрої.

Якщо в нашій країні не з'явиться механізм, який відкриває можливість талановитим людям реалізувати себе вдома, на батьківщині, негативний ефект від цього всі ми відчуємо вже завтра.

І ще. Захистімо творчу особистість! Законодавчим шляхом відкріймо шлюзи для пошуку та накопичення в Україні інтелектуального капіталу. Тоді наша держава озолотиться разом із нами, як озолотилися десятки країн, котрі перебували в гіршому, ніж Україна, становищі. Бо наше суспільство багате на таланти. Бо саме гарантія ефективної реалізації творчого й інтелектуального потенціалу нації – найпотужніший засіб для побудови сильної, конкурентоспроможної соціальної держави в постіндустріальному світі.

18

ФОРУМ ВИДАВЦІВ У ЛЬВОВІ

www.bookforum.com.ua

14 – 18 вересня 2011

Палац Мистецтв, вул. Коперника 17
проспект Свободи

КНИЖКОВИЙ ЯРМАРОК
ЛІТЕРАТУРНИЙ ФЕСТИВАЛЬ
БІБЛІОТЕЧНИЙ ФОРУМ
ФЕСТИВАЛЬ ПЕРЕКЛАДІВ

«Не йди, де прісно, не йди, де пліснява!» – таким було гасло молодих поетів на 18-му форумі книговидавців

У Львові завершився 18-й форум книговидавців. Упродовж чотирьох днів усі міські новини крутилися довкола книжкового форуму. Бо він побив усі рекорди за кількістю відвідувачів, розмаїтих заходів, а також за продажем книжок.

Порушена була навіть традиційна картинка львівського недільного ранку. Коли святково вбрані городяни поспішали до церков, а на площу Ринок виїхали на своєму зеленому авто письменники брати Капранови. Вони провадили з оператором фотосесію. Проте жодний з цілеспрямованих львів'ян не зупинився біля симпатичного авто і радісних письменників і не попросив автографів. Зате іноземні туристи, котрі юрбами проходили площею, залюбки, наче діти, оточили барвисту машину, щоб сфотографуватись. Гості сприйняли це як чергову атракцію для туристів. Рекламний вихід до міської Ратуші братам Капрановим вдався на славу.

А форум? Усі, хто його відвідав, залишилися задоволеними, бо мали можливість для спілкування за інтересами. Інтерес, як відомо, рухає світом. Він надавав особливу життєдайну динаміку форуму. Не випадково книговидавець Іван Малкович порівняв цей захід із Великоднем, коли кожний видавець і письменник «пече» свою пасочку-книжку. А Катерина Ющенко як меценат спеціально приїхала на форум, щоб підтримати своїх улюблених поетів і зустрітись з ними на каві. Молоді пані-письменниці створили свій клуб за інтересами, успішно поширили їх на читачів і тепер до кожного форуму випікають по книжці. Щоправда, одна юна поетка сміливо сказала: часом варто і не писати під форум, а ліпше почитати. Юні пііти об'єдналися у «Молоду республіку поетів» (так назвали свій 7-й фестиваль) і провели вечори і ночі іронічної та еротичної поезії. Вірші читали українською, білоруською, російською, англійською, французькою, датською, польською та іншими мовами. Не завжди був переклад, і того, здається, не помічали, бо панував хороший настрій, відкрите серце і радісні очі поетів.

Знайшли свій інтерес і діти: вони створили найдовшу книгу і назвали її «Книга дитячих цінностей» – 42 метри малюнків і побажань.

Гран-прі 18-го форуму книговидавців одержав мистецький альбом наукового працівника Львівської картинної галереї Вікторії Сусак «Мистці Парижа. 1900–1939 роки».

– Упродовж 12 років я готувала цей мистецький альбом, – розповіла журналу «Віче» Вікторія Сусак. – Це була неймовірно цікава і захоплива праця. Я зустрічалась у Парижі з багатьма учасниками тих подій, які описані у книзі. Дехто з них так і не дожив до її виходу в світ, зате їхні розповіді і спогади залишаться для нащадків назавжди.

Лариса МАРЧУК.